

sem tekið er úr mönnum til áfengisákvörðunar, til þess að tryggja það, að ekki verði villzt á blóðúrtökum.

Loks ber að rannsaka annað það, sem framhaldsrannsóknin veitir efni til.

Ályktarorð:

Héraðsdómara ber að heyja framangreinda rannsókn.

Föstudaginn 21. febrúar 1947.

Nr. 43/1946. Réttvísinn og valdstjórnin

(Hrl. Guttormur Erlendsson)

gegn

Páli Melsted,

Elínu Guðrúnu Vigfúsínu Melsted

(Hrl. Einar B. Guðmundsson)

og Péttri Eggerz-Stefánssyni

(Hrl. Magnús Thorlacius).

Setudómari hrl. Sveinbjörn Jónsson
í stað hrd. Árna Tryggvasonar.

Brot gegn verðlags- og gjaldeyrislöggjöf.

Dómur hæstaréttar.

Með skírskotun til forsendna héraðsdóms ber að staðfesta ákvæði hans um sýknu hinna ákærðu af ákæru réttvísinnar í máli þessu.

Samkvæmt rökum þeim, er í héraðsdómi greinir, hafa ákærðu Páll Melsted og Pétur Eggerz-Stefánsson gerzt sekir við þau ákvæði verðlagslaga og verðlagsreglna svo og gjaldcyrslaga, sem greind eru í hinum áfrýjaða dómi.

Ákærða Elin Guðrún Vigfúsína Melsted var ein af stjórnarmönnum h/f G. Helgason & Melsted. Verður að gera þær kröfur til hennar, að hún aflaði sér vitneskju um rekstur félagsins í höfuðdráttum. Átti henni því að vera kunnugt um verðlagsbrot félagsins, sem framið hafði verið að staðaldri um langan tíma. Verður þess vegna að telja,

að hún hafi gerzt brotleg við sömu lagaákvæði og hinir samákærðu Páll Melsted og Pétur Eggerz-Stefánsson.

Það ber að meta hinum ákærðu til refsilækkunar, að verðlagsyfirvöld, er fengu vitneskju um annmarka á verðlagningu vara af hálfu h/f G. Helgason & Melsted síðsumars 1943, virðast ekki hafa látið málið á neinn hátt til sín taka gagnvart fyrirsvarsmönnum félagsins fyrr en í árslok 1944, er opinberrar rannsóknar var krafizt.

Refsing ákærða Páls Melsteds þykir hæfilega ákveðin kr. 45000.00 sekt til ríkissjóðs, og komi 5 mánaða varðhald í stað sektarinnar, ef hún greiðist ekki innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Refsing ákærða Péturs Eggerz-Stefánssonar þykir hæfilega ákveðin kr. 15000.00 sekt í ríkissjóð, og komi 75 daga varðhald í stað sektarinnar, ef hún greiðist ekki innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Refsing ákærðu Elinar Guðrúnar Vigfúsínu Melsted þykir hæfilega ákveðin kr. 5000.00 sekt í ríkissjóð, og komi 30 daga varðhald í stað sektarinnar, ef hún greiðist ekki innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákvæði héraðsdóms um upptöku ólöglegs ágóða og greiðslu sakarkostnaðar í héraði eiga að vera óröskuð.

Ákærði Páll Melsted og Elin Guðrún Vigfúsína Melsted greiði in solidum málflutningslaun skipaðs verjanda síns í hæstarétti, kr. 2500.00. Ákærði Pétur Eggerz-Stefánsson greiði málflutningslaun skipaðs verjanda síns í hæstarétti, kr. 1000.00. Allan annan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda í hæstarétti, kr. 3000.00, greiði öll hin ákærðu in solidum.

D ó m s o r ð :

Ákærði Páll Melsted greiði kr. 45000.00 sekt til ríkissjóðs, og komi 5 mánaða varðhald í stað sektarinnar, ef hún greiðist ekki innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákærði Pétur Eggerzt-Stefánsson greiði kr. 15000.00 sekt í ríkissjóð, og komi 75 daga varðhald í stað sekt-

arinnar, ef hún verður ekki greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákærða Elin Guðrún Vigfússína Melsted greiði kr. 5000.00 sekt til rikissjóðs, og komi 30 daga varðhald í stað sektarinnar, ef hún verður ekki greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákvæði héraðsdóms um upptöku ólöglegs ágóða og greiðslu sakarkostnaðar í héraði eiga að vera óröskuð.

Ákærðu Páll Melsted og Elin Guðrún Vigfússína Melsted greiði in solidum málflutningslaun skipaðs verjanda síns í hæstarétti, Einars B. Guðmundssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 2500.00. Ákærði Pétur Eggertz-Stefánsson greiði málflutningslaun skipaðs verjanda síns í hæstarétti, Magnúsar Thorlacius hæstaréttarlögmanns, kr. 1000.00. Allan annan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda í hæstarétti, Guttorms Erlendssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 3000.00, greiði öll hin ákærðu in solidum.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 4. febrúar 1946.

Ár 1946, mánudaginn 4. febrúar, var í aukarétti Reykjavíkur, sem haldinn var í skrifstofu réttarins af Bergi Jónssyni sakadómara, uppkveðinn dómur í málinu nr. 310—312/1946: Réttvisin og valdstjórnin gegn Páli Melsted, Péttri Eggerz Stefánssyni og Elinu Guðrúnu Vigfússínu Melsted, sem tekið var til dóms hinn 29. nóvember 1945.

Mál þetta er af réttvisinnar og valdstjórnarinnar hálfu höfðað gegn Páli Melsted stórkaupmanni, Freyjugötu 42, Péttri Eggerz Stefánssyni stórkaupmanni, Flókagötu 5, og Elinu Guðrúnu Vigfússínu Melsted, frú, Freyjugötu 42, eiginkonu ákærða Páls, fyrir brot gegn XV. kafla almennra hegningarlaga nr. 19 12. febrúar 1940, verðlagslöggjöfinni og gjaldeyrislöggjöfinni.

Ákærði Páll Melsted er kominn yfir lögaldur sakamanna, fæddur 28. október 1894. Hinn 28. maí 1935 var hann með réttarsátt sektaður um kr. 20.00 fyrir ógæfilegan akstur. Hinn 25. nóvember 1936

var hann vegna firmans G. Helgason & Melsted kærður fyrir meint brot gegn lögum um gjaldeyri og innflutning. Mál þetta var sent dómismálaráðuneytinu hinn 16. janúar 1937, og mun það eigi hafa fyrirskipað frekari aðgerðir í því. Hinn 6. maí 1940 var ákærði sektaður með réttarsátt um kr. 20.00 fyrir brot gegn umferðarreglum. Að öðru leyti en nú hefur verið rakið, hefur ákærði hvorki sætt ákæru eða refsingu, svo kunnugt sé.

Ákærði Pétur Eggerz Stefánsson er kominn yfir lögaldur sakamanna, fæddur 10. ágúst 1900. Hinn 10. október 1944 var hann sektaður um kr. 25.00 fyrir að sinna ekki umferðarbendingu lögreglunnar, en að öðru leyti hefur hann ekki, svo kunnugt sé, sætt ákæru né refsingu.

Ákærða Elin Guðrún Vigfúsína Melsted er komin yfir lögaldur sakamanna, fædd 14. marz 1898, og hefur hún hvorki sætt ákæru né refsingu, svo kunnugt sé.

Hlutfélagið G. Helgason & Melsted er skráð í hlutfélagaskrá Reykjavíkur 26. september 1930. Frá 17. október 1942 og fram á árið 1945 var stjórn hlutfélagsins þannig skipuð, að ákærði Páll var formaður, en hin ákærðu Pétur Eggerz og Elin Guðrún Vigfúsína meðstjórnendur. Voru þau því í stjórn félagsins á þeim tíma, er hinir kærðu atburðir gerðust. Hinn 7. júlí 1945 gekk ákærði Pétur Eggerz úr stjórn félagsins, en í hans stað var kosinn Einar Farestveit, Hringbraut 205. Samkvæmt vottorði úr hlutfélagaskrá Reykjavíkur, dagsettu 6. september 1945, var stjórn hlutfélagsins þá skipuð þannig: Ákærði Páll formaður og meðstjórnendur Margeir Sigurjónsson, Framnesvegi 24, og Einar Farestveit, Hringbraut 205. Á þeim tíma, er hér skiptir máli, var ákærði Páll aðalhluthafi félagsins, átti hlutfé að upphæð kr. 55000.00, en allt hlutfé félagsins var á sama tíma kr. 60000.00. Ákærði Pétur Eggerz átti á sama tíma hlutfé í félaginu, að upphæð kr. 2000.00, og ákærð Elin Guðrún Vigfúsína og tveir menn aðrir sinn 1000 króna hlutinn hvert.

Í síðastliðin 10 ár hefur ákærði Páll verið framkvæmdarstjóri og stjórnarformaður félagsins. Ákærða Pétri Eggerz var veitt prókúruumboð fyrir félagið hinn 18. september 1940. Með bréfi til félagsins, dagsettu 1. júní s. l., óskar ákærði Pétur Eggerz að verða leystur frá stjórnarstörfum í félaginu, þar eð hann sé hættur störfum í þágu þess. Einnig óskar hann afturköllunar prókúruumboðs sins, og loks býður hann félaginu til kaups hlutabréf sín í félaginu. Hinn 9. júní s. l. var prókúruumboð hans afturkallað.

Félagið hefur frá upphafi rekið heildverzlun hér í bænum og hefur það verið aðalstarfsemi þess. Auk þess hefur félagið rekið allmikla útflutningsverzlun með skinnvöru, dún og lýsi o. fl. Frá 1936 hefur félagið haft útibú í Færeyjum. Þegar ákærði Páll var í New York seint á árinu 1940, kynntist hann þar íslenskum verzlunarmanni, Edvard Frimannssyni, nú til heimilis á Hringbraut 146

hér í bæ. Samdist þá svo með þeim, að Edvard yrði fyrst um sinn erindreki G. Helgasonar & Melsted h/f í New York. Á stjórnarfundi félagsins 11. desember 1942 var samþykkt að veita Edvard prókúrumboð fyrir félagið, og því hélt hann fram í nóvember 1944. Á stjórnarfundi 6. þess mánaðar var samþykkt að afturkalla prókúrumboð hans, og hinn 10. s. m. kveðst Edvard hafa fengið tilkynningu um þetta. Var hann fram á þenna tíma umboðsmaður félagsins í New York og annaðist vörukaup fyrir það og heimsendingu varanna. Um miðjan janúar 1944 kom ákærði Páll til New York, og var hann þar í þágu félagsins fram í ársbyrjun 1945. Meðan ákærði Páll var vestanhafs, annaðist ákærði Pétur Eggerz framkvæmdarstjórn félagsins hér í bæ.

Í verðlagningarreglum, útgefnum af verðlagsstjóra í umboði Viðskiptaráðs hinn 11. marz 1943, birtum í Lögbirtingablaði hinn 13. sama mánaðar, segir svo í 2. tölulið: „Hafi verzlun umboðsmann eða útbú erlendis til þess að annast þar vöruinnkaup fyrir sig, má verzlunin bæta allt að 5% af innkaupsverði vörunnar við verð hennar, eftir að álagningu hefur verið bætt við kostnaðarverð, ef skilríki eru sýnd fyrir því, að umboðsmaðurinn eða útbúið hafi annast innkaup vörunnar.“ Þessar verðlagningarreglur voru úr gildi numdar 6. október 1943, en þá jafnframt settar nýjar verðlagningarreglur, sem höfðu að geyma samskonar ákvæði um álagningu vegna umboðsmanns eða útbús erlendis.

Hinn 31. marz 1944 var gefinn út svohljóðandi viðauki við þessar reglur: „Verðlagningin skal jafnan byggð á vörureikningi frá erlendum seljanda.“ Áður en þessi regla kom til framkvæmda, hafði tíðkæzt, að umboðsmenn íslenzkra innflytjenda vestanhafs sendu vörur hingað til lands með vörureikningum, sem þeir gáfu út sjálfir. Til að ganga úr skugga um, hvort nefndum ákvæðum frá 11. marz og 6. október 1943 hefði verið hlýtt, og þá hve mikil brögð hefðu verið að brotum gegn þeim, voru hlutaðeigandi fyrirtækjum gefin fyrirmæli um það í apríl 1944 að skila verðlagsstjóra frumvörureikningum um þær vörusendingar, sem sendar höfðu verið hingað með vörureikningum íslenzkra borgara í Bandaríkjunum. Við samanburð frumreikninga, er G. Helgason & Melsted h/f skilaði verðlagsstjóra samkvæmt nefndum fyrirmælum, og eigin vörureikningum umboðsmanns félagsins í New York kom í ljós, að umboðsmaðurinn hafði ekki farið eftir nefndri reglu um 5% álagningu. Með bréfi, dagsettu 27. desember 1944, kærði verðlagsstjóri félagið fyrir þetta. Af þeim frumreikningum, sem verðlagsstjóra höfðu þá borizt, sem voru um 85 vörusendingar, að innkaupsverði kr. 718823.83, taldi hann hafa komið í ljós, að ólöglegur hagnaður félagsins næmi af þeim sendingum kr. 80132.35, og er sú tala út af fyrir sig óvæfengd af ákærðu. Vantaði þá frumreikninga fyrir 70 vörusendingum, að innkaupsverði kr. 631170.00. Hinn 3.

janúar 1945 var hrl. Ragnar Ólafsson, löggiltur endurskoðandi, skipaður til að framkvæma endurskoðun hjá félaginu til upplýsingar máls þessa. Samkvæmt skýrslu hans, sem nær yfir tímabilið 11. marz 1943 til 1. marz 1945, en hún er tölulega óvæfengd af ákærðu, eftir að félagið hafði látið athuga hana af sinni hálfu, nemur álagning umboðsmanns félagsins í New York, um fram hin heimiluðu 5%, á vörur þær, er hann sendi hingað til lands á eigin vörureikningum, sem frumreikningum hefur verið skilað um, og afsláttur hinna erlendu seljenda, sem eigi er getið í vörureikningum, hvort tveggja að viðbætti heildsöluálagningu, kr. 114886.43. Upphæðin skiptist þannig, að umframálagning umboðsmanns, að viðbætti heildsöluálagningu á hana, nemur kr. 99364.19, en afslátturinn, að viðbætti heildsöluálagningu, nemur kr. 15522.24. Allar þær vörur, sem hér er um að ræða, eru toll- og verðreiknaðar hér eftir útgáfu nefndra verðlagningarreglna frá 11. marz 1943. Umframálagning sú, er getið hefur verið, er allmisjöfn á hinar ýmsu vörusendingar, og á fjölmörgum vörusendingum er hún engin. Frá afslætti þeim, sem nefndur hefur verið, hefur ákærði Páll sjálfur skýrt.

Félagið hefur eigi skilað verðlagseftirlitinu frumvörureikningum fyrir innfluttar vörur á umræddu tímabili, að upphæð \$ 11536.48 samkvæmt vörureikningum umboðsmanns félagsins. Fullnægjandi skýring á vanrækslu um skil þessara frumvörureikninga hefur eigi fengist af félagsins hálfu. Hin ákærðu Pétur Eggerz og Elin Guðrún Vigfúsína hafa enga skýringu getað á þessu gefið. Ákærði Páll kveður frumreikningana hafa verið í vörzlum umboðsmannsins Edvards Frimannsonar í New York, og kveðst hann hafa gert það, sem í sínu valdi stóð, til að fá hann til að koma þeim áleiðis til verðlagseftirlitsins, en veit ekki um árangur þess. Þrjá eða fjóra frumreikninga kveðst ákærði Páll þó hafa flutt með sér áleiðis hingað til lands 1945, en þeir hafi farizt ásamt öllum hans farangri með e/s Dettifossi, sem skotinn var niður 21. febrúar 1945. Edvard Frimannsson telur sig hafa komið öllum frumreikningunum til islenzka ræðismannsins í New York, en getur þó eigi fullýrt, að svo hafi verið.

Vegna vöntunar þessara frumreikninga er ógerlegt að finna raunverulegt innkaupsverð félagsins á vörum þessum. Undir rannsókn málsins féllst ákærði Páll á það við verðlagsstjóra og hefur staðfest það samkomulag fyrir lögregluréttinum, að ólöglegur hagnaður reiknist af þeim vörukaupum, sem frumreikninga vantar fyrir, í sama hlutfalli og ólöglegur hagnaður reyndist vera af þeim vörukaupum, sem frumreikningum hefur verið skilað fyrir. Samkvæmt þessari reglu, sem rétt þykir að fara eftir, nemur ólöglegur hagnaður samkvæmt skýrslu endurskoðandans af þeim vörum, sem frumreikninga vantar fyrir, kr. 43797.27. Samkvæmt þessu nemur samanlagður ólöglegur hagnaður félagsins samkvæmt skýrslu endur-

skoðandans kr. 158684.27. Hér á landi var aldrei lagt á innfluttar vörur félagsins vegna umboðsmannsins í New York. Ákærði Páll hefur vafningalaust viðurkennt og aldrei sagt hafa farið dult með, að álagning umboðsmannsins vestra á vörur, keyptar frá Ameríku, hafi verið hærri en 5%. Kveður hann það hafa verið reglu, að umboðsmaðurinn legði á vöruna 10—15%, stundum lægra, allt niður í 3%, en stundum hærra, allt upp í 20—25%, ef um smásendingar var að ræða. Umboðsmaðurinn sendi vörurnar hingað á vöru-reikningum, sem hann gaf sjálfur út, og var vöruverðið þar ósundurliðað, en ekki greint í frumverð og álagningu. Hefur svo verið í öllum þeim tilfellum, þar sem um ólöglega álagningu er að ræða. Umboðsmaðurinn, Edvard Frimannsson, telur álagninguna vestra yfirleitt hafa verið 15%. Telur hann þetta hafa verið reglu, sem hann man þó eigi, hvernig skapaðist, og hafi eigi verið breytt frá henni, nema eftir sérstökum fyrirmælum frá aðalskrifstofu félagsins. Í skýrslu endurskoðandans kemur fram, að þessi regla staðfestist við samanburð frumreikninganna og reikninga umboðsmannsins, en þess jafnframt getið, að frá þessari reglu sé þó oft vikið.

Fyrirsagnir verðlagningarreglanna frá 11. marz og 6. október 1943 eru á þá lund, að ætla mætti, að margnefnd 5%-regla næði einungis til vara þeirra, sem sérstök verðlagsákvæði giltu um. Þetta er þó eigi svo, þegar nánar er að gætt, því að samkvæmt 1. gr. verðlagslaganna nr. 3/1943 er verð allra vara háð valdi Viðskiptaráðs, og það hafði raunverulega afskipti af verðlagi annarra vara en þeirra, sem sérstök verðlagsákvæði giltu um, sbr. reglur Viðskiptaráðs frá 26. febrúar 1943, aðra regluna frá 11. marz s. á. og 7. gr. verðlagslaganna. Var framkvæmdin sú, að hver verðreikningur um vörur, sem sérstök verðlagsákvæði voru eigi um, var athugaður, álagning innflytjandans eftir atvikum samþykkt eða lækkuð og sú ákvörðun talin jafngilda sérstökum verðlagsákvæðum, enda kveður Viðskiptaráð undantekningarlaust hafa verið farið eftir þessu af innflytjenda hálfu. Þó að sumar þeirra vara, er G. Helgason & Melsted h/f flutti inn og meira var lagt á vegna Ameríkuumboðsins en 5%, hafi eigi verið háðar sérstökum verðlagsákvæðum, þykir 5%-reglan samt sem áður ná til þeirra, enda er það í fullu samræmi við framkvæmdir Viðskiptaráðs í þessum efnum. Ákærði Páll virðist hafa ráðið mestu um rekstur félagsins á því tímabili, er hér skiptir máli, og hann kveðst hafa að mestu ráðið álagningu umboðsmannsins vestra. Var honum þó frá upphafi kunn margnefnd 5%-álagningarregla frá 11. marz og 6. október 1943.

Ákærði Pétur Eggerz skýrir svo frá, að þegar hann gekk inn í félagið 1942, hafi ákærði Páll skýrt sér svo frá, að ákveðið hefði verið, að umboðsmaðurinn vestanhafs mætti í engum tilfellum leggja meira á vörur þær, er hann sendi félaginu, en 15%. Kveðst hann

ekki hafa vitað til þess, meðan hann starfaði í félaginu, að þessari reglu væri breytt. Kveðst hann því hafa búizt við, að álagning umboðsmannsins á greindu tímabili væri í ýmsum tilfellum hærri en 5% og allt upp í 15%. Ekkert aðhafðist hann þó til, að þessu yrði breytt, þar sem hann taldi það ekki í sínum verkahring. Virðist ákærði Pétur Eggerz að þessu leyti frekar hafa litið á sig sem starfsmann félagsins en stjórnanda og ekki hafa viljað hrófla við ákvörðunum ákærða Páls um álagninguna.

Ákærði Pétur Eggerz hafði, meðan hann starfaði í félaginu, aðgang að bréfaskiptum þess og bókum og fylgdist með starfsháttum þess yfirleitt.

Eins og sést af skýrslu endurskoðandans og áður er á minnst, nemur afsláttur hinna erlendu seljenda, að viðbættri heildsöluálagningu á hann, kr. 15522.24. Afslátt þenna fékk félagið af verði vara hjá hinum amerísku seljendum þeirra, en hans var eigi getið í vörureikningunum, heldur var verð vörunnar þar talið að fullu, eins og enginn afsláttur hefði verið gefinn. Var varan síðan greidd þessu verði seljendunum, sem svo endurgreiddu félaginu afsláttinn. Heildsöluálagning hér kom bæði á hið raunverulega vöruverð og afsláttinn. Eigi verður séð, að félaginu hafi verið heimilt að telja afsláttinn með í vöruverðinu, enda er eigi í verðlagningarreglunum frá 11. marz og 6. október 1943 leyft að telja afslátt sem þenna með í innkaupsverði vöru.

Eins og atvikum um umframálagninguna hefur nú verið lýst, þykja ákærðu Páll og Pétur Eggerz hafa gerzt brotlegir við 2. tl. verðlagningarreglanna frá 11. marz 1943 og I. lið 2 sams konar reglna frá 6. október s. á., og með því að reikna afsláttinn í innkaupsverðinu teljast þeir hafa gerzt brotlegir við sömu verðlagningarreglur. Enn fremur hafa þeir gerzt brotlegir við reglurnar frá 31. marz 1944. Öll þessi brot varða þá refsingu samkvæmt 9. gr. 2. mgr. verðlagslaganna nr. 3/1943.

Vegna umframálagningar þeirrar, er að framan greinir, safnaðist félaginu nokkur erlendur gjaldeyrir vestanhafs, þar sem allar vörur félagsins, keyptar þaðan, voru með leyfi islenzkra gjaldeyrisyfirvalda greiddar í erlendum gjaldeyri. Verulegur hluti þessa fjár mun hafa farið í kostnað við starfsemi félagsins vestanhafs, en það, sem ekki eyddist þannig, kveður ákærði Páll vera í New York, annaðhvort í vörum eða peningum, eða sem inneign hjá umboðsmanni félagsins. Umboðsmaðurinn hefur haldið því fram, að öllu fé félagsins, sem til hans kom og ekki fór í kostnað, hafi verið varið til vörukaupa. Af þessum skýrslum má telja, að umframálagningunni hafi, að svo miklu leyti, sem hún fór eigi í kostnað, verið varið til vörukaupa eða lagzt fyrir vestanhafs. Með því að nota nokkuð af gjaldeyri þessum til vörukaupa án leyfis gjaldeyrisyfirvaldanna hér og með því að skila eigi sölubanka gjaldeyrisins þeim

hluta gjaldeyrisins, sem eigi þurfti að nota til greiðslu andvirðis hinna keyptu vara, hafa ákærðu gerzt brotlegir við 5. gr. 1. og 5. mgr. sbr. 17. gr. reglugerðar nr. 77/1943 og 4. sbr. 6. gr. laga nr. 1/1943. Ljóst er, að ákærði Páll hefur gerzt brotlegur við þessi ákvæði, og þar sem ákærði Pétur Eggerz vissi um umframálagn-inguna og að hún greiddist umboðsmanninum í erlendum gjaldeyri, en hann aðhafðist ekkert til að ákvæðum gjaldeyrislöggjafarinnar um skil hans væri hlýtt, telst hann einnig hafa gerzt brotlegur við nefnd ákvæði gjaldeyrislöggjafarinnar.

Þó að ákærða Elin Guðrún Vigfússína væri í stjórn félagsins, tók hún mjög lítinn þátt í störfum þess og kveðst að heita má hafa haldið sér alveg utan við þau. Segir hún sér vera algerlega ókunnugt um sakarefni, enda hafi hún eigi verið í ráðum um verðlagn-ingu hinna innfluttu vara. Ákærði Páll, eiginmaður hinnar ákærðu, segir hana ekkert hafa fylgt með rekstri félagsins og hafi henni verið gersamlega ókunnugt um sakarefni. Ákærði Pétur Eggerz telur fráleitt, að henni hafi verið kunnugt um sakarefni. Ekkert hefur fram komið, er bendir til nokkurrar þátttöku ákærðu í framangreind-um brotum gegn verðlags- og gjaldeyrislöggjöfinni. Samkvæmt þessu þykir rétt að sýkna hana af kærnum valdstjórnarinnar í máli þessu.

Vörureikningar þeir, sem félagið lagði fyrir verðlagsyfirvöldin, greindu ekki, svo sem lýst hefur verið, verð það, sem félagið greiddi seljendum varanna í Ameríku, heldur var þar talið í einu lagi verð varanna, er seljendum var greitt, og álagning umboðsmanns félagsins á það. Reikningar þessir voru því ófullkomnir, þar sem þeir báru ekki með sér, hvaða verð félagið greiddi fyrir vöruna, og veittu reikningarnir verðlagsyfirvöldunum tilefni til að krefja félagið sagna um álagningu þess. Þykja reikningar þessir ekki hafa haft að geyma yfirlýsingu um, að félagið hefði ekki lagt á vöruna vestanhafs meira en 5%. Þykja hin ákærðu því eigi hafa gerzt brotleg við XV. kafla hegningarlaganna að þessu leyti, og eigi verður heldur séð, að þau hafi með notkun frumvörureikninganna gerzt brotleg við nefndan hegningarlagakafla. Verða hin ákærðu því sýknuð af ákæru réttvísinnar í máli þessu.

Refsingar hinna ákærðu Páls og Péturs Eggerz ber að ákveða með hliðsjón af 77. gr. hegningarlaganna. Þykir refsing Páls hæfi-lega ákveðin 60000.00 króna sekt til ríkissjóðs, og komi varðhald í 7 mánuði í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Vegna allrar afstöðu ákærða Péturs Eggerz, bæði til félagsins og ákærða Páls, sbr. einkum, hversu lág hlutafjáreign hans var, svo og hins refsiverða verknaðar sjálfs, þykir saknæmi brots hans mun minna heldur en ákærða Páls. Þykir refsing hans eftir atvikum hæfi-lega ákveðin 25000 króna sekt til ríkissjóðs, og komi varðhald í 3

mánuði í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ágóði sá, er félagið hefur haft af verðlagsbrotum ákærðu, nemur samkvæmt framsögðu kr. 158684.27. Samkvæmt 69. gr. 3. tl. hegningarlaganna ber að gera hann upptækan ríkissjóði til handa, og ber að dæma hin ákærðu fyrir félagsins hönd til að greiða hann innan 15 sólarhringa frá birtingu dóms þessa. Hefur núverandi stjórn félagsins lýst því yfir, að dómur um upptöku ólöglegs ágóða úr hendi félagsins í máli þessu sé jafngildur gagnvart félaginu og núverandi stjórn þess hefði verið stefnt.

Skipaður verjandi ákærða Páls og ákærðu Elínar Guðrúnar Vigfúsínu var hrl. Einar B. Guðmundsson. Þar sem vörn hans fjallar nær eingöngu um mál þetta almennt og ákærða Pál, þykir rétt að dæma ákærða Pál til að greiða öll málsvarnarlaun verjandans, er þykja hæfilega ákveðin kr. 2000.00. Ákærða Pétur Eggerz ber að dæma til að greiða málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, hrl. Magnúsar Thorlacius, er þykja hæfilega ákveðin kr. 1500.00. Allan annan kostnað sakarinnar ber að dæma hina ákærðu til að greiða in solidum.

Dráttur sá, sem orðið hefur á uppkvaðningu dóms þessa, stafar af því, að beðið var dóms hæstaréttar í hliðstæðu máli. Hefur rekstur málsins verið vitalaus.

Dómsorð:

Ákærða Elín Guðrún Vigfússína Melsted skal vera sýkn af ákærum réttvisinnar og valdstjórnarinnar í máli þessu.

Ákærði Páll Melsted greiði 60000.00 króna sekt til ríkissjóðs, og komi varðhald í 7 mánuði í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákærði Pétur Eggerz Stefánsson greiði 25000.00 króna sekt til ríkissjóðs, og komi varðhald í 3 mánuði í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Hin ákærðu greiði f. h. G. Helgason & Melsted h/f ríkissjóði upptækan ólöglegan ágóða, kr. 158684.27, innan 15 sólarhringa frá birtingu dóms þessa.

Ákærði Páll Melsted greiði málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, hrl. Einars B. Guðmundssonar, kr. 2000.00.

Ákærði Pétur Eggerz Stefánsson greiði málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, hrl. Magnúsar Thorlacius, kr. 1500.00. Allan annan sakarkostnað greiði hinir ákærðu in solidum.

Dómi þessum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.